

**ВПЛИВ ТРИБУНАЛІВ AD HOC НА СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК МЕХАНІЗМУ
МІЖНАРОДНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ****THE INFLUENCE OF AD HOC TRIBUNALS ON THE FORMATION AND DEVELOPMENT
OF THE MECHANISM OF INTERNATIONAL CRIMINAL RESPONSIBILITY**

**Матковський А.А., аспірант кафедри міжнародного та європейського права
Національний університет «Одеська юридична академія»**

Механізм міжнародної кримінальної відповідальності є важливою складовою сучасного міжнародного права та системи захисту прав людини. У цьому контексті, трибунали ad hoc, зокрема Трибунал для колишньої Югославії (ICTY) та Трибунал для Руанди (ICTR), здобули значний вплив на становлення та розвиток цього механізму.

Створені Організацією Об'єднаних Націй з метою судового переслідування серйозних міжнародних злочинів, ICTY та ICTR виявилися експериментальними лабораторіями, де протестовані нові підходи до забезпечення справедливості та боротьби з безкарністю. Їх досвід відіграв значну роль у формуванні та вдосконаленні механізмів міжнародної кримінальної відповідальності, зокрема через впровадження новаторських правових принципів, процедур та практик.

Основна мета цієї статті – дослідити вплив трибуналів ad hoc, зокрема ICTY, на становлення та розвиток механізму міжнародної кримінальної відповідальності. Розглянемо процедури його створення, особливості розгляду справ, міжнародний контекст, в якому вони діяли, а також їх внесок у розвиток міжнародного права та судової практики.

Проблема притягнення осіб до міжнародної кримінальної відповідальності постала дуже гостро з огляду триваючої війни між Росією та Україною, яка потребує уваги та вирішення з боку міжнародної спільноти. Ця конфліктна ситуація призвела до серйозних порушень міжнародного гуманітарного права, воєнних злочинів та можливого порушення прав людини. Основною перешкодою є недостатня співпраця Росії з міжнародними механізмами правосуддя та відсутність юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо Росії, оскільки вона не ратифікувала Римський статут.

Тому дослідження впливу трибуналів ad hoc є важливим не лише з історичної перспективи, але й з практичної. Їх досвід та досягнення можуть послужити основою для подальшого розвитку механізмів міжнародної кримінальної відповідальності, включаючи роботу Міжнародного кримінального суду (МКС).

Аналізуючи вплив трибуналів ad hoc, ми зможемо краще розуміти важливість судового переслідування серйозних міжнародних злочинів, забезпечення справедливості для потерпілих та запобігання безкарності. Розглянувши роль трибуналів ad hoc у контексті міжнародної кримінальної відповідальності, ми зможемо сформулювати чітке уявлення про сучасні тенденції та перспективи розвитку цього важливого механізму міжнародного правосуддя.

У цій статті будуть розглянуті ключові аспекти впливу трибуналів ad hoc на механізм міжнародної кримінальної відповідальності, зосереджуючись на їхньому внеску в правову систему, судову практику та становлення міжнародного права.

Ключові слова: трибунали ad hoc, механізм міжнародної кримінальної відповідальності, ICTY, ICTR, міжнародне право, справедливість, безкарність, судове переслідування, серйозні міжнародні злочини, Міжнародний кримінальний суд, процедури, практики, міжнародний контекст, розвиток міжнародного права, судова практика, потерпілі, справедливість для жертв, запобігання безкарності, юридична система, міжнародне правосуддя.

The mechanism of international criminal responsibility is a crucial component of contemporary international law and the system of human rights protection. In this context, ad hoc tribunals, particularly the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY) and the International Criminal Tribunal for Rwanda (ICTR), have had a significant impact on the formation and development of this mechanism.

Established by the United Nations, ICTY and ICTR served as experimental laboratories where new approaches to ensuring justice and combating impunity were tested. Their experiences played a significant role in shaping and refining the mechanisms of international criminal responsibility, including the introduction of innovative legal principles, procedures, and practices.

The main objective of this article is to examine the impact of ad hoc tribunals, specifically ICTY, on the formation and development of the mechanism of international criminal responsibility. We will explore the procedures of its establishment, the peculiarities of case proceedings, the international context in which they operated, and their contributions to the development of international law and judicial practice.

The problem of bringing people to international criminal responsibility has arisen very acutely in view of the ongoing war between Russia and Ukraine, which requires the attention and resolution of the international community. This conflict situation has led to serious violations of international humanitarian law, war crimes and possible violations of human rights. The main obstacle is Russia's lack of cooperation with international justice mechanisms and the lack of jurisdiction of the International Criminal Court over Russia, as it has not ratified the Rome Statute.

Studying the influence of ad hoc tribunals is not only important from a historical perspective but also from a practical standpoint. Their experiences and achievements can serve as a foundation for further advancements in the mechanisms of international criminal responsibility, including the work of the International Criminal Court (ICC).

By analyzing the impact of ad hoc tribunals, we can gain a better understanding of the significance of prosecuting serious international crimes, ensuring justice for victims, and preventing impunity.

Key words: ad hoc tribunals, mechanism of international criminal responsibility, ICTY, ICTR, international law, justice, impunity, judicial prosecution, serious international crimes, International Criminal Court, procedures, practices, international context, development of international law, judicial practice, victims, justice for victims, prevention of impunity, legal system, international justice.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день існує питання юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо Росії, яка не ратифікувала Римський статут, який є основою юрисдикції та діяльності міжнародного суду. Це ускладнює можливість притягнення російських посадових осіб до відповідальності перед Міжнародним кримінальним судом за воєнні злочини та порушення міжнародного гуманітарного права.

Ця проблема має важливе значення, оскільки вона стоїть на шляху встановлення справедливості, забезпечення від-

шкодування жертвам та запобігання подібним порушенням у майбутньому. Вирішення проблеми притягнення Росії до міжнародної кримінальної відповідальності вимагає колективних зусиль міжнародної спільноти та розробки ефективних механізмів, що забезпечать додержання принципів міжнародного права та відповідальності за серйозні порушення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання роботи міжнародних трибуналів ad hoc у контексті міжнародної кримінальної відповідальності була предметом

науково-теоретичних досліджень таких учених, як: І. Лукашук, Н. Зелінська, І. Фісенко, В. Антіпенко, Ю. Решетов, І. Бліщенко, О. Касинюк та ін.

На сьогоднішній день чітко простежується не розробленість поставленого питання для розуміння повної картини механізму міжнародної кримінальної відповідальності.

Метою статті є розгляд досвіду одного з найважливіших прецедентів у сфері механізму міжнародної кримінальної відповідальності, для подальшого дослідження цієї теми.

Виклад основного матеріалу. Варто почати з того, що хоча на теперішній час вже і функціонує Міжнародний кримінальний суд ООН, проте трибунали ad hoc все ще є однією із складових сучасної системи міжнародної кримінальної юстиції. Ця система об'єднує судові установи та органи, створені на основі міжнародних угод для проведення кримінального переслідування та вирішення кримінальних справ, пов'язаних з найважчими міжнародними злочинами, які підпадають під їхню юрисдикцію. Крім того, ці установи виконують інші функції, необхідні для забезпечення міжнародної кримінальної юстиції.

Залежно від їх компетенції та інституційної моделі, можна виділити чотири категорії органів міжнародної кримінальної юстиції:

- Постійний Міжнародний кримінальний суд, який діє незалежно від системи ООН як незалежна судова установа.
- Міжнародні кримінальні трибунали, створені на підставі резолюцій Ради Безпеки ООН як тимчасові органи з особливою компетенцією (наприклад, Міжнародний кримінальний трибунал для колишньої Югославії, Міжнародний кримінальний трибунал для Руанди).
- Змішані (гібридні) суди та трибунали, що базуються на спеціальних угодах між окремими державами та ООН (наприклад, Спеціальний суд Сьєрра-Леоне, Спеціальний трибунал Лівану) або на рішеннях тимчасової адміністрації ООН на територіях миротворчих операцій (наприклад, Змішані судові колегії Косово, Спеціальні палати Тимору-Лешті).

• Інтернаціоналізовані суди, які базуються на національних правових системах, але залучають міжнародних суддів та інших учасників для розгляду справ з міжнародних злочинів (наприклад, Судова палата з розслідування військових злочинів у Суді Боснії і Герцеговини, Надзвичайні палати в Судах Камбоджі для розслідування злочинів, скоєних у період демократичної Кампучії) [1].

Історія виникнення трибуналів ad hoc (тимчасових) сягає своїми коріннями до прагнення світової спільноти до забезпечення справедливості та покарання осіб, винних у серйозних порушеннях міжнародного гуманітарного права. Трибунали ad hoc були створені для розгляду конкретних ситуацій з порушеннями прав людини, здійсненими під час конфліктів або воєн.

Найбільше значення для історії міжнародних трибуналів мали такі:

- Нюрнберзький трибунал (1945–1946): Трибунал був створений для судового переслідування військових та цивільних осіб, які вчинили злочини проти миру, військові злочини та злочини проти людяності під час Другої світової війни.
- Токійський трибунал (1946–1948): Трибунал був створений для судового переслідування японських військових та цивільних осіб, звинувачених у вчиненні військових злочинів, злочинів проти миру та злочинів проти людяності під час Другої світової війни.
- Трибунал для колишньої Югославії (ICTY) – для розгляду злочинів, скоєних під час конфліктів на території колишньої Югославії з 1991 по 2001 рік.
- Трибунал для Руанди (ICTR) – для розгляду злочинів, скоєних під час геноциду в Руанді у 1994 році.
- Тимчасовий трибунал ООН для Сьєрра-Леоне (Special Court for Sierra Leone) – для розгляду злочинів, ско-

єних під час громадянської війни в Сьєрра-Леоне з 1996 по 2002 рік.

- Тимчасовий трибунал ООН для Камбоджі (Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia) – для розгляду злочинів, скоєних під час режиму Хмерів Червоного Кхмера у Камбоджі з 1975 по 1979 рік.
- Трибунал ООН для Лівану (Special Tribunal for Lebanon) – для розгляду злочинів, пов'язаних з політичними вбивствами і терористичними актами у Лівані з 2005 року.
- Тимчасовий трибунал ООН для Косова (UNMIK/ICTY Kosovo) – для розгляду злочинів, скоєних під час конфлікту на території Косова.
- Трибунал ООН для Сирії (Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic) – комісія, створена ООН для збору доказів про можливі воєнні злочини та порушення прав людини в Сирії.

Однак основними прикладами трибуналів ad hoc є трибунал для колишньої Югославії та трибунал для Руанди, оскільки ці трибунали були інструментами міжнародної спільноти для притягнення до відповідальності осіб, які вчинили серйозні міжнародні злочини проти людяності та міжнародного гуманітарного права. Вони встановили прецеденти для майбутніх трибуналів ad hoc та Міжнародного кримінального суду. Крім того, вказані трибунали функціонували навіть після утворення Міжнародного кримінального суду. Для цілей цієї статті було обрано для розгляду трибунал колишньої Югославії.

Трибунал для колишньої Югославії, було створено Резолюцією Ради Безпеки ООН 1993 року. Вона виникла відповідно до потреби притягнення до відповідальності осіб, звинувачуваних у воєнних злочинах, злочинах проти людяності та порушеннях життєво важливих норм гуманітарного права під час конфліктів у колишній Югославії [2].

Конфлікт в Югославії був складним та довготривалим, розгорнувшись у період з 1991 до 2001 року. Його історія пов'язана з розпадом Соціалістичної Федеративної Республіки Югославії та послідовними конфліктами між різними етнічними та національними групами, що проживали на її території. Основні етапи конфлікту включають:

- Розпад Югославії: Внаслідок політичних та економічних змін у країні, під впливом національних та етнічних розбіжностей, Соціалістична Федеративна Республіка Югославія розпалася на незалежні держави. Зокрема, Словенія, Хорватія, Боснія і Герцеговина, Македонія та Сербія з Північним Косовом оголосили про свою незалежність.
- Війна в Хорватії (1991–1995): Конфлікт у Хорватії розпочався після її проголошення незалежною державою. Хорватська армія зіткнулася з сербськими силами, що протестували проти розпаду Югославії. Війна супроводжувалася серйозними порушеннями прав людини, етнічними чистками та масовими переміщеннями населення.
- Війна в Боснії і Герцеговині (1992–1995): Конфлікт у Боснії і Герцеговині виник через прагнення різних етнічних груп до незалежності. Боснійські мусульмани (бошняки), серби і хорвати вступили у збройний конфлікт, що призвело до масових злочинів, в тому числі геноциду в Сребрениці та облоги Сараєва.
- Конфлікт на Косові (1998–1999): Сербське управління на території Косова викликало протести та збройний опір з боку албанського населення. Конфлікт переріс у війну, в якій НАТО здійснила військову операцію проти Сербії. Кінцевим результатом стало введення міжнародного управління на Косові.

Ці конфлікти були супроводжені серйозними порушеннями міжнародного гуманітарного права, військовими злочинами та порушеннями прав людини, які визналися злочинами проти людяності та воєнними злочинами. Це призвело до створення Трибуналу для колишньої Югославії з метою притягнення відповідальних осіб до судової відповідальності.

Також слід відзначити, що у зв'язку із тим, що це були конфлікти між різними етнічними та національними групами, і страждали громадяни різних національностей, які стали об'єктом насильства та дискримінації з боку інших груп, всі сторони стали потерпілими внаслідок насильства, військових дій та масових порушень прав людини. Наприклад, у війні в Хорватії страждали хорвати, серби, бошняки та інші етнічні групи, а в конфлікті в Боснії і Герцеговині постраждали бошняки, серби, хорвати та інші національності. Крім того, населення Косова також стало об'єктом насильства та гуманітарної кризи під час конфлікту на Косові. Усі конфлікти в Югославії спричинили значну кількість жертв серед цивільного населення, знищення і пограбування майна, масові переселення та порушення прав людини. Злочини та порушення воєнного та гуманітарного права стосувалися всіх груп, які брали участь у конфліктах.

Ідея притягнення винних осіб до відповідальності за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права в Югославії була підтримана та спонукалася кількома ініціаторами. Одним з ключових акторів, який виступав на цю тему, була міжнародна спільнота, представлена країнами та організаціями, що визнавали необхідність притягнення відповідальних осіб до судової відповідальності за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права. Одним з перших офіційних висловлювань, яке підкреслювало потребу створення спеціального міжнародного суду для Югославії, було звернення Комісії з прав людини ООН у травні 1992 року. У своєму зверненні, Комісія висловила глибоке занепокоєння та осудила серйозні порушення прав людини, які відбувалися в Югославії, та закликала до створення спеціального трибуналу для їх розгляду.

Згодом, ідею створення Трибуналу для колишньої Югославії активно підтримували декілька ключових держав та організацій, таких як Сполучені Штати, Канада, Європейський Союз, ООН та його Безпекова Рада. Рішення про створення Трибуналу для колишньої Югославії було прийнято міжнародною спільнотою з метою притягнення до відповідальності осіб, звинувачуваних у воєнних злочинах, злочинах проти людяності та злочинах проти миру, які були скоєні під час конфліктів у Югославії. Процес досягнення цього висновку включав кілька ключових етапів, таких, як: засідання Ради Безпеки ООН у лютому 1993 із подальшим прийняттям Резолюції 808, яка закликала до створення; переговори та підготовка статуту, які зокрема стосувались обговорення компетенції трибуналу, його складу, процедур та фінансування; прийняття статуту 25 травня 1993 року; призначення суддів та початок роботи.

У Статуті Трибуналу міжнародного кримінального суду для колишньої Югославії закріплені правила, що встановлюють компетенцію трибуналу щодо цієї регіону. Зокрема, згідно зі статтею 6, юрисдикція трибуналу обмежується фізичними особами. Згідно зі статтями 1 і 8, територіальна юрисдикція трибуналу поширюється на колишню Соціалістичну Федеративну Республіку Югославію, включаючи її сушу, повітряний простір та територіальні води.

Тимчасова юрисдикція трибуналу охоплювала період з 1 січня 1991 року. Важливо зазначити, що тимчасова юрисдикція не має обмежень у часі. Таким чином, конфлікти, які виникають знову на території колишньої Югославії, наприклад, конфлікт у Косово, також підпадають під юрисдикцію трибуналу.

Статті 2-5 Статуту Трибуналу визначають сферу компетенції Трибуналу, включаючи його повноваження щодо судового переслідування осіб, які вчинили серйозні порушення Женевських конвенцій 2 серпня 1949 року, порушують закони і звичаї воєнного часу, вчиняють геноцид або здійснюють будь-які інші дії, перераховані в пункті 3 статті 4, а також вчиняють злочини проти

людства. Важливо зазначити, що дії, передбачені в статтях 2 і 3 Статуту, включаються в поняття «військові злочини», хоча сам термін не використовується у цьому міжнародно-правовому акті [3].

Процес доказування, винесення вироків та їх виконання у Міжнародному трибуналі для колишньої Югославії відбувається за ретельною процедурою, яка забезпечує справедливість і законність розгляду справ. Доказування у трибуналі починається зі збору доказів з усіх доступних джерел. Докази можуть включати свідчення, експертні висновки, матеріали, фотографії, відео та інші документи. Потім зібрані докази аналізуються та перевіряються щодо їх достовірності та відповідності правилам допустимості. У процесі розгляду справи підсудний має право на справедливий процес, включаючи право на захист та можливість доповідати свою версію подій. Винесення вироку залежить від ваги доказів, представлених сторонами, та їх переконливості. Трибунал складає письмовий вирок, в якому визначається винуватець із зазначенням встановлених обставин та присуджується відповідна кара. Після винесення вироку виконання його здійснюється через спеціальну процедуру. У разі засудження злочинця можуть бути вжиті заходи для забезпечення виконання вироку, включаючи оголошення міжнародного розшуку, передачу засудженого в інше державне установу або співробітництво з державами для забезпечення покарання. Виконання вироку Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії є важливою складовою для досягнення справедливості, дотримання міжнародного гуманітарного права та приведення злочинців до відповідальності за свої вчинки. Здійснення цього процесу вимагає співпраці міжнародних та національних органів, а також додержання міжнародних норм та угод, що регулюють діяльність трибуналу.

Міжнародний трибунал для колишньої Югославії виніс численні вирокі, які спрямовані на притягнення відповідальних осіб до судової відповідальності за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права. Вироки, винесені трибуналом, мають різні види та способи виконання.

- Вироки на позбавлення волі: Цей вид вироків передбачає позбавлення засудженого волі на певний строк. Засуджені особи зазвичай відбувають покарання в спеціальних установах, таких як тюрми або в'язниці. Терміни позбавлення волі визначаються вирокі з урахуванням характеру злочину та ступеня вини особи.

- Позбавлення волі на пожиттєвий термін: Деякі вирокі можуть передбачати пожиттєве позбавлення волі без можливості досрочного звільнення. Це застосовується у випадках найважчих злочинів, таких як геноцид або злочини проти людяності.

- Вироки на умовне засудження: Іноді трибунал може винести вирок про умовне засудження, коли засуджена особа не відбуває покарання в установі, але зобов'язана дотримуватись певних умов, таких як виконання спільнотних робіт або обмеження волі.

- Вироки на штраф: Деякі засуджені особи можуть бути притягнуті до сплати штрафу. Штрафи можуть бути встановлені з метою покарання та відшкодування матеріальної шкоди, заподіяної злочинцем. Засуджені особи можуть бути зобов'язані відшкодувати матеріальну шкоду, заподіяну їхніми злочинами, потерпілим або відповідним фондам.

Отже, Статут створює чітку систему індивідуальної відповідальності за порушення міжнародного гуманітарного права на території колишньої Югославії, а діяльність Трибуналу підтверджує його ефективність як правового засобу для забезпечення виконання міжнародного гуманітарного права та припинення його порушень. 16 травня 2012 року Верховна Рада України ратифікувала Угоду між Україною та Організацією Об'єднаних Націй про виконання вироків, винесених Міжнародним кримінальним

трибуналом для колишньої Югославії 7 серпня 2007 року. Ця Угода встановлює правові основи співпраці України з Міжнародним кримінальним трибуналом для колишньої Югославії щодо виконання вироків Трибуналу. Та, вивчаючи це питання, деякі вчені доходять до висновку, що угоди між Україною та Організацією Об'єднаних Націй про виконання вироків, винесених Міжнародним кримінальним трибуналом для колишньої Югославії, не узгоджуються з нормами багатьох вітчизняних правових актів, зокрема КПК, законодавства про статус іноземців, ЗУ «Про застосування амністії в Україні» та Положення про порядок здійснення помилування. Ці неузгодженості в основному відображають «правовий вакуум» і можуть бути вирішені тільки шляхом вдосконалення національного законодавства України [4, с. 388].

Для розгляду самого процесу, необхідно навести приклад доведення вини конкретної особи перед Трибуналом для колишньої Югославії. Для цього можемо звернутися до справи проти Слободана Мілошевіча, колишнього президента Сербії. Він був обвинувачений у вчиненні воєнних злочинів, злочинів проти людяності та злочинів в рамках збройного конфлікту в Югославії. Доведення вини Мілошевіча велося шляхом зібрання та представлення доказів, таких як свідчення очевидців, експертні висновки, документи, фотографії, відеозаписи та інші матеріали. У процесі судового розгляду були викликані свідки, включаючи свідків-жертв, свідків-очевидців, експертів та інших осіб, які мали важливу інформацію щодо дій Мілошевіча та його причетності до злочинів. Судовий процес перед тривав довгий час, протягом якого були представлені та розглянуті значні обсяги доказів. Суд вивчав документи, заслуховував свідчення та розглядав інші докази, з метою встановлення причетності та вини Мілошевіча у злочинах, зокрема у вбивствах, етнічному чистці та інших серйозних порушеннях міжнародного гуманітарного права. На підставі зібраних доказів та після тривалого судового процесу, Слободан Мілошевіч був звинувачений у вчиненні воєнних злочинів та злочинів проти людяності, але судовий процес не був завершений через його смерть у березні 2006 року, під час тривання процесу [5].

В той же час Один з прикладів доведення вини звичайного військового можна знайти у справі проти Драгана Орлича перед Трибуналом для колишньої Югославії. Драган Орлич, бувши командиром одиниць боснійських сербів, був обвинувачений у вчиненні воєнних злочинів та злочинів проти людяності в Боснії і Герцеговині під час війни в 1992–1995 роках. В процесі доведення вини Орлича було представлено багато доказів, що включали свідчення свідків, документи, фотографії, відеозаписи та інші матеріали. Суд заслуховував свідчення від жертв, свідків-очевидців, колег Орлича та інших осіб, які мали інформацію про його причетність до злочинів. До доказів, представлених проти Орлича, входили свідчення про масові вбивства, етнічну очистку, підпал селищ та інші злочини, що були вчинені під його командуванням. Докази також включали документи, які засвідчували його причетність до планування та здійснення цих злочинів. На підставі зібраних доказів та після проведення судового процесу, Драган Орлич був засуджений за вчинення воєнних злочинів та злочинів проти людяності. Його засуджено за участь у плануванні та виконанні серйозних злочинів, таких як вбивства, примусове переміщення населення, знищення майна та інші порушення міжнародного гуманітарного права. Засуджені особи, які були винесені вироків Трибуналом для колишньої Югославії, відбували покарання у в'язницях, що були спеціально

створені для цього. Одним з головних закладів, де тримались засуджені, була В'язниця ООН у Гаазі, Нідерланди.

Міжнародний трибунал для колишньої Югославії виявився важливим кроком у розвитку міжнародного кримінального правосуддя. Його діяльність свідчить про значний вплив на процес створення Міжнародного кримінального суду (МКС) та практику механізму міжнародної кримінальної відповідальності. Міжнародний трибунал колишньої Югославії вперше здійснив притягнення до відповідальності осіб за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, включаючи вчинення воєнних злочинів, злочинів проти людяності та геноциду. Його вирокі стали прецедентом у сфері міжнародної правосудності і послужили основою для розвитку механізму міжнародної кримінальної відповідальності. Досвід трибуналу посприяв усвідомленню потреби в постійній міжнародній юрисдикції для притягнення до відповідальності осіб за серйозні злочини. В результаті цього був створений МКС, який став постійним механізмом для розгляду міжнародних злочинів та забезпечення справедливості.

Статут Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії відіграв важливу роль у формуванні статуту Міжнародного кримінального суду (МКС). Деякі складові статуту Міжнародного трибуналу колишньої Югославії були включені в статут МКС, або надали йому правову основу для подальшого розвитку міжнародної кримінальної юстиції. Зокрема такі складові легли в основу статуту МКС:

- притягнення до відповідальності за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права: міжнародний трибунал колишньої Югославії займався розглядом випадків воєнних злочинів, злочинів проти людяності та геноциду. Ця складова була відображена у статуті МКС, який також притягує осіб до відповідальності за подібні серйозні злочини.

- універсальна юрисдикція: міжнародний трибунал колишньої Югославії мав універсальну юрисдикцію щодо осіб, які скоїли злочини на території колишньої Югославії. Цей принцип також був відображений у статуті МКС, який має універсальну юрисдикцію щодо злочинів, скоєних у межах його компетенції.

- пріоритет міжнародного права: міжнародний трибунал колишньої Югославії визнавав пріоритет міжнародного права і його застосування при розгляді справ. Цей принцип також впроваджений у статуті МКС, який базується на принципах міжнародного гуманітарного права та інших галузей міжнародного права.

- прозорість та незалежність: міжнародний трибунал колишньої Югославії був відомий своєю прозорістю та незалежністю в розгляді справ. Ці принципи також увійшли до статуту МКС, який забезпечує прозорість процесу судочинства та незалежність суддів [6].

Висновки. Практика механізму міжнародної кримінальної відповідальності, розроблена міжнародним трибуналом колишньої Югославії, стала важливим прецедентом для інших міжнародних трибуналів та для самого МКС. Вона надала правові основи та принципи для визначення вини, процесу доказування, винесення вироків та їх виконання. Практика трибуналу послужила основою для універсальних принципів міжнародної кримінальної юстиції та забезпечила розвиток механізму міжнародної правосудності та може послужити прикладом для притягнення винних у військових, гуманітарних та інших тяжких злочинах у разі їх підданства державам, на яких не розповсюджується юрисдикція Міжнародного кримінального суду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абхашидзе А.Х. Право міжнародних організацій : підручник. М. : Юрайт, 2014. С. 76–99.
2. International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY) електронний ресурс URL: <https://www.icty.org/en/about> (дата звернення 20.06.2023)
3. Статут міжнародного трибуналу з колишньої Югославії. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/141926__529259 (дата звернення 21.06.2023)
4. Жаровська І.М. Міжнародні трибунали ad hoc: історико-правова ретроспектива» *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : *Юридичні науки*. 2016. № 845. С. 385–389.
5. Slobodan Milosevic The Dictator. URL: <https://balkaninsight.com/2010/10/05/slobodan-milosevic-twisted-firestarter/>—(дата звернення 20.06.2023)
6. Римський статут Міжнародного кримінального суду. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text (дата звернення 20.06.2023)